

Çeşitli Ülkelerin Öğretmen Eğitiminde Kalite Güvencesi Kurumları ve Türkiye için Öneriler

Quality Assurance Institutions in Various Countries in Teacher Education and Suggestions for Turkey

Metin KAYA

ÖZ

Bu çalışmanın amacı çeşitli ülkelerin öğretmen yetiştirme sistemlerine özgü geliştirdikleri kalite güvence sistemlerinin yapısını, kullandıkları yöntem ve teknikleri, değerlendirme aralıkları ve değerlendirme sonuçlarını karşılaştırmalı olarak değerlendirmektir. Bu incelemeler doğrultusunda, Türkiye’de öğretmen yetiştiren kurum ve programlara özgü kalite güvence sistemlerinin geliştirilmesine yönelik öneriler geliştirmektedir. Sonuç olarak, ülkeler öğretmen yetiştirme sistemlerinin girdi, süreç ve çıktılarını gözlemek, denetlemek, iyileştirmek ve geliştirmek amacıyla kurum, program ve mezun niteliklerine odaklı kalite güvence sistemleri geliştirmiştir. Türkiye’de nitelikli öğretmenlerin yetişmesi için öğretmen eğitimindeki değişimler dikkate alınarak ulusal öğretmen eğitimi standartları güncellenmelidir. Öğretmen eğitiminin kritik aşamaları olan fakülte-okul işbirliği ve pedagojik formasyon programlarına özgü tematik kalite güvence sistemleri geliştirilebilir.

Anahtar Sözcükler: Kalite güvencesi, Öğretmen eğitimi, Öğretmen eğitiminde gelişim

ABSTRACT

The purpose of this study is to evaluate comparatively the structures of quality assurance systems, methods and techniques, evaluation processes and results of the teacher training programs of some countries. By doing this, some suggestions were made about the quality assurance systems for Turkish teacher training programs. In conclusion, countries developed quality assurance systems to monitor, improve, validate the inputs, process and outputs of their teacher training programs. In Turkey, to better equip the teacher candidates for the future teacher training programs should be updated by taking into consideration the changes in the field. And also some thematic quality assurance systems can be developed for the critical steps such as faculty– school cooperation and pedagogical formation programs.

Keywords: Quality assurance, Teacher training, Development in teacher education

GİRİŞ

Temel eğitimden yükseköğretim kademesine kadar tüm eğitim örgütlerinde yönetim, öğretim ve araştırma faaliyetlerinde kalite güvencesi kavramı vurgulanmaktadır. Eğitim örgütlerinde kalite güvencesinin temin edilmesine yönelik kurumsal girişimlerin yanında gönüllü girişimler ile çeşitli akreditasyon ve program değerlendirme örgütleri ön plana çıkmaktadır (Yamazaki, 2010). Kalite güvencesi, bir kalite yönetim sisteminde kalite problemlerini önlemek amacıyla tanımlama, izleme, incele-

me, dokümantasyon ve değerlendirme gibi aşamaları içeren, sistemli ve planlı yapılandırılmış faaliyetlerin tümüdür. Yüksek öğretimde kalite güvencesi ise bir yükseköğretim kurumunun eğitim-öğretim, araştırma ve idari faaliyetlerinin kalitesinin kapsamlı, sistematik ve düzenli olarak değerlendirilmesi ve geliştirilmesidir (Günay, 2012). Buna göre öğretmen yetiştirme sisteminde kalite güvencesi de öğretmen yetiştirme sisteminde eğitim-öğretim, araştırma ve idari faaliyetlerin kalitesinin sistematik ve planlı bir şekilde değerlendirilmesi ve geliştirilmesi olarak tanımlanabilir.

Metin KAYA (✉)

ORCID ID: 0000-0002-8287-4929

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eskişehir, Türkiye
Eskişehir Osmangazi University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Eskişehir, Turkey
metinkaya439@gmail.com

Geliş Tarihi/Received : 21.12.2016

Kabul Tarihi/Accepted : 09.02.2017

Yükseköğretimde kalite güvencesinin ön plana çıkmasını etkileyen faktörler arasında yükseköğretim kapsamındaki kurum ve öğrenci sayısındaki niceliksel büyüme, yükseköğretim kurumlarında mevcut öğretim, yönetim, araştırma ve toplumsal hizmetlerin niteliğini korunma eğilimi, yükseköğretim kurumlarının sürdürdüğü hizmetlerin çeşitlenmesi ve bu hizmetlerin niteliğinden beklentilerin artması, büyüyen ve giderek karmaşıklaşan yükseköğretim kurumlarında açıklık, şeffaflık ve kamusal hesap verebilirlik beklentisinin artması, küreselleşen ekonomilerde uluslararası öğrenci hareketliliği ve mezunların diploma denklikleri gibi faktörler yer alır (Özer, Gür & Küçükcan, 2011). Benzer faktörler, yükseköğretim sisteminin bir parçası olan öğretmen yetiştirme sistemi için de geçerlidir.

Öğretmen eğitiminde kalite güvence sistemlerinin geliştirilmesinin ve işletilmesinin eğitim sahasına ilişkin çeşitli sorunların çözümünde kritik bir rolü olduğu söylenebilir. Öğretmen eğitiminde kalite güvence sistemlerinin geliştirilmesi ile; i) kamu hizmetlerinde kaynakların etkin ve verimli kullanımı, ii) öğretmen eğitiminin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi, iii) öğretmen adaylarının niteliklerinin iyileştirilmesi sağlanabilir. Öğretmen eğitiminde kalite güvencesi kamusal hesap verebilirlik bağlamında bir denetim mekanizmasıdır. Kalite güvence sistemleri sayesinde hükümetler, sivil toplum kuruluşları ve kamu, öğretmen eğitimi faaliyetlerini izleyebilmekte ve denetleyebilmektedir. Öğretmen eğitiminde kalite güvencesinin geliştirilmesi kamusal hesap verebilirlik için bir denetim mekanizması olmasının yanında öğretmen eğitiminin kalitesini iyileştirmek ve dolayısıyla nitelikli öğretmen adaylarının yetiştirilmesi bakımından kritik bir rolü olduğu söylenebilir (Arsal, 2004; World Bank, 2009a, 2009b). Bu gibi kritik durumlara paralel olarak dünyada öğretmen eğitime özgü kurum, program ve mezun odaklı kalite güvence sistemlerinin oluşturulması ve geliştirilmesi yönetsel bir sorun olarak değerlendirilmektedir.

Günümüzde bazı ülkelerde öğretmen yetiştirme süreci, akredite edilmemiş kurum ve programlarda sürdürülürken bazı ülkelerde ise ulusal akreditasyon kurumları veya eğitim bakanlıkları tarafından akredite edilmiş kurumlar ile sürdürülmektedir. Ülkelerin öğretmen eğitiminde kalite güvencesi politikaları, stratejileri ve yönetim yaklaşımları birbirlerinden farklıdır. Bu farklılıklar ülkelerin ulusal kültürü, yönetsel yapıları, politik öncelikleri ve öğretmen eğitiminden beklentileri ile ilişkilidir. 1980'li yılların başından itibaren ülkeler kendi yönetsel yapıları ve politik önceliklerine göre kalite güvence sistemleri geliştirmişlerdir (World Bank, 2009a). Başta Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Avrupa Birliği (AB) ülkeleri olmak üzere, Asya ve Pasifik, Ortadoğu ve Afrika ülkelerinde finansmanı resmi eğitim bakanlığı veya dengi kurumlar tarafından karşılanan öğretmen eğitime odaklı çeşitli kalite güvence kurum veya kuruluşları oluşturulmuştur.

Bu çalışmanın amacı, çeşitli ülkelerin öğretmen yetiştirme sistemlerine özgü kalite güvence sistemlerinin yapısını, kullandıkları yöntemleri ve teknikleri, değerlendirme aralıklarını ve değerlendirme sonuçlarını karşılaştırmalı olarak değerlendirmektir. Araştırmanın amacı doğrultusunda öğretmen eğitiminde kalite güvencesi bağlamında ülkeler arası karşılaştırmalar içeren kapsamlı çalışmalara elektronik veri tarama tabanların-

dan (Proquest, Ulakbim, Eric, vb.) erişilmiştir. Literatür taraması 2005 ile 2015 yılları arasında kapsamaktadır ve aynı zamanda öğretmen eğitiminde kalite güvencesi bağlamında ülkeler arası karşılaştırma içeren çalışmalar ile sınırlıdır. Tatto, Krajcik ve Pippin (2013) ve Ingvarson ve ark.'nın (2013) yayınları ile Eurydice (2006) ve Worldbank (2009a; 2009b) raporlarından faydalanılmıştır. Türkiye' de öğretmen eğitiminde kalite güvencesi uygulamaları dikkate alınarak, eğitim fakülteleri ve öğretmen eğitimi programlarına ilişkin kalite güvencesinin sağlanmasına yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Çeşitli Ülkelerin Öğretmen Eğitiminde Kalite Güvence Sistemleri

Bu başlık altında Amerika, Avrupa, Asya, Afrika kıtalarındaki bazı ülkelerin öğretmen eğitiminde uyguladıkları kalite güvence sistemlerinin özellikleri irdelenmeye çalışılmıştır. Tatto, Krajcik ve Pippin (2013)'e göre bazı ülkelerin (Japonya, Tayvan, Güney Kore, Hong Kong, İsrail, Pakistan, Avustralya, Kanada) öğretmen eğitiminde kalite güvence sistemlerini yürüten organlarına, süreçlerine, aralıklarına ve sonuçlarının değerlendirilmesine ilişkin dikkat çekici bulgular aşağıdaki gibidir:

Japonya: Bu ülkede öğretmen yetiştiren kurumlar için kalite güvencesi, Japonya Yükseköğretim Değerlendirme Kurumu ("Japan Institution for Higher Education Evaluation") tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu kurum öğretmen eğitime özgü değildir; tüm yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır. Her yükseköğretim kurumu (özelde, öğretmen yetiştiren kurumlar) bu kurum tarafından yedi yılda bir kalite değerlendirme süreçlerinden geçmektedir. Ayrıca bu kurum değerlendirme sonucunu o yükseköğretim kurumu için 'yeterli', 'yeterli değil', 'askıda' ("pending") şeklinde karara bağlamaktadır.

Tayvan: Bu ülkede öğretmen yetiştiren kurumlar için kalite güvencesi, Tayvan Yükseköğretim Değerlendirme ve Akreditasyon Konseyi ("Higher Education Evaluation and Accreditation Council of Taiwan") tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu konsey, öğretmen eğitime özgü değildir, tüm yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır. Tayvan'da kalite değerlendirme yöntemi olarak ilk önce kurumsal öz değerlendirme yapılır. Bu sürecin ardından sözü edilen konsey tarafından akran/meslektaş değerlendirmesi yapılmaktadır. Tayvan'da kalite değerlendirme ve akreditasyon süreçleri kurumsal amaç ve hedefler, kendini geliştirme, program tasarımı ve öğretim, öğrenme ve öğrenci işleri, araştırma ve personel performansı, mezuniyet oranı gibi alanlara ilişkin standartlar üzerinden yapılmaktadır. Akreditasyon ve kalite değerlendirme faaliyetleri, değerlendirilen kurum için 'akredite', 'akredite değil' ve 'erteleme' şeklinde sonuçlandırılmaktadır. Erteleme kararı verilen kurumun bir yıl sonra tekrar değerlendirme süreçlerine girmesi gerekmektedir. Bu aşamalardan da sonra; eğer kurum daha sonraki iki yıl içinde 'başarısız' bulunursa öğrenci kayıtları kesilir ve faaliyetleri sonlandırılır.

Güney Kore: Bu ülkede öğretmen yetiştiren kurumlar tarafından öz değerlendirme raporu hazırlanır ve Eğitim, Teknoloji ve Bilim Bakanlığı tarafından bu öz değerlendirme raporları incelenir ve değerlendirilir. Sözü edilen bakanlık tarafından değerlendirme süreçleri sonucunda öğretmen yetiştiren kurum

için 'çok iyi', 'iyi', 'standart' ve 'zayıf' şeklinde sonuçlandırılmaktadır. Değerlendirme sonucunda değerlendirilen kuruma özgü finansal destek kararı veya yeniden değerlendirme kararı verilebilir.

Singapur: Bu ülkede tüm yükseköğretim kurumlarının kalite değerlendirmesi Ulusal Eğitim Kurumu ("The National Institute of Education =NIE") tarafından yapılmaktadır. Singapur'da kalite değerlendirme anlayışı kurumun geçmişi ile ilgili değil, daha çok geleceği ile ilgilidir. Buna göre kalite değerlendirmesinin temel ilkesi "kurumsal gelişimi sağlayacak ve kurumun gelecekteki performansını desteleyecek nitelikte olmalıdır" şeklindedir.

Hong Kong: Bu ülkede de burada ifade edilen diğer Asya ülkelerine benzer şekilde öz değerlendirme, kurumun kendisi tarafından ve dış değerlendirmeler ise merkezi bir organ tarafından yapılmaktadır. Değerlendirme raporları öğrenci, personel ve dış değerlendiricinin görüş ve önerilerini içermektedir. Ayrıca dikkat çekici olan başka bir unsur olarak piyasadaki çalışan mezunların geri dönütlerine de ('görüş ve öneriler') değerlendirme raporlarında yer verilmektedir.

Pakistan: Bu ülkede öğretmen eğitiminin akreditasyonu ve kalite değerlendirmesi ulusal yükseköğretim değerlendirme kurumu tarafından oluşturulan Öğretmen Eğitimi Akreditasyon Konseyi ("Accreditation Council for Teacher Education") tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu konsey, öğretmen eğitimine özgü bir akreditasyon konseyi olup aynı zamanda öğretmen eğitimi standartlarını belirlemek ve güncellemek ile görevlidir.

İsrail: Bu ülkede Yükseköğretim Konseyi ("The Council for Higher Education") tarafından görevlendirilen bir komite tarafından dış değerlendirme yapılmaktadır. Görevlendirilen bu komite, akademi ve yönetim alanında fakülte ve öğrenci düzeyinde genelde öncü kişilerden oluşmaktadır. Dış değerlendirme yöntemi olarak akran/meslektaş ziyaretleri ve görüşme yöntemleri kullanılmaktadır.

Avustralya: Bu ülkede tüm yükseköğretim kurumlarının kalite güvencesi beş performans modeline göre gerçekleştirilmektedir. Bu performans modeli akreditasyon, denetim, bütçeleme, kaynaklar ve raporlama boyutlarını içerir. Her bir boyuta ilişkin çeşitli tarama araştırmaları yapılmaktadır. Avustralya'daki üniversitelerde dış değerlendirme süreçleri alışkın olunan bir durumdur. Başka bir ifade ile dış değerlendirme kültürünün üniversiteler tarafından benimsenmiş olduğu söylenebilir. Avustralya'da kalite değerlendirme süreçlerinde üniversite özerkliği dış değerlendiriciler tarafından önemle dikkate alınmaktadır.

Kanada: Bu ülkede her üniversitenin kendi kalite güvencesi konseyi vardır. Yükseköğretim kurumu veya öğretmen yetiştiren kurumlar tarafından öz değerlendirme raporu hazırlanmaktadır. Hazırlanan bu rapor düzenlenen bir panelde yeniden gözden geçirilir ve tartışılır. Panel sonucunda Kalite Konseyi Denetleme Komitesi ("The Audit Committee of The Quality Council") kurumun kendi amaçları ve hedeflerine göre karar verir. Kalite konseyi denetim komitesinin kararına göre üniversite yönetimi ret ya da kabul edilebilir.

Hindistan: Bu ülkede öğretmen eğitimi, mühendislik, tıp, mimarlık ve diğer yükseköğretim kurumları için kalite güvencesi bağımsız bir kurum olan Ulusal Akreditasyon ve Değerlendirme Konseyi ("National Assessment and Accreditation Council=NAAC") tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu ülkede öğretmen eğitimine ilişkin standartlar Ulusal Öğretmen Eğitimi Konseyi tarafından ("National Council for Teacher Education=NCTE") hazırlanmaktadır. Akreditasyon ve değerlendirme sürecine ilişkin işlemler Ulusal Öğretmen Eğitimi Konseyi ile Ulusal Akreditasyon ve Değerlendirme Konseyi tarafından ortak olarak hazırlanmaktadır. Akreditasyon ve kalite değerlendirme süreci öğretmen eğitimi sunan kurumun bir öz değerlendirme raporu hazırlaması ile başlar. Hazırlanan öz değerlendirme raporu Ulusal Akreditasyon ve Değerlendirme Konseyi'ne gönderilir. Konsey tarafından oluşturulan ziyaretçi ekibi ile akran değerlendirmesi yapılır. Son olarak, öz değerlendirme raporları ve akran değerlendirmesi raporlarına göre öğretmen eğitimi programı veya kurum için öneriler sunulur (Pillai, 2013).

Amerika Birleşik Devletleri: ABD'de öğretmen eğitimi programlarının ve kurumlarının kalite güvencesi, merkezi hükümetin sorumluluk ve görevleri arasında değildir. Öğretmen eğitimi kalite güvencesinde yetki ve sorumluluk eyalet yönetimlerine verilmiştir. ABD'de öğretmen yetiştiren kurumların kalite güvencesi, Eğitimci Yetiştirme Akreditasyon Konseyi ("Council for The Accreditation of Educator Preparation=CAEP") tarafından yetkilendirilmiş olup, hükümetlerden bağımsız dernek ya da mesleki kurumlar tarafından gerçekleştirilmektedir. CAEP bir şemsiye organizasyondur ve eğitimci yetiştiren kurumlar için kurulmuş olan akreditasyon ve program değerlendirme kuruluşlarını kapsar. Akreditasyon süreci öğretmen yetiştiren kurumlar ile işbirliği içerisinde akreditasyon dernekleri tarafından önceden belirlenen standartlar çerçevesinde gerçekleştirilir. Kurumlar/programlar önceden belirlenmiş standartlara göre öz değerlendirme yapar. Kurum daha sonra akreditasyon ve program değerlendirme derneğinin seçtiği değerlendirme takımları tarafından ziyaret edilir. Bu takım standartların karşılanma düzeyi ile ilgili bir rapor hazırlar. Bu rapor, akreditasyon ve kalite değerlendirme sürecinden geçen kurum veya program tarafından yayınlanır. Kurum/program akreditasyon ve program değerlendirme kuruluşları tarafından periyodik olarak gözlemlenir. Eyaletlere göre bu süre beş ile 10 yıl arasında değişmektedir (Feuer et al., 2013: 42-47).

Avrupa Birliği Ülkeleri: Eurydice (2006)'e göre Lüksemburg dışında kalan diğer 29 ülkenin öğretmen yetiştirme sistemlerini değerlendirmek için resmi bir kalite güvence sistemi vardır. AB üyesi ülkelerin çoğunda, yükseköğretimin değerlendirilmesine ilişkin genel düzenlemeler, öğretmen eğitiminin değerlendirilmesinde de kullanılmaktadır. Fakat Almanya, Fransa, Polonya, İngiltere, Galler ve İrlanda gibi ülkelerde öğretmen yetiştirme sistemlerine özgü düzenlemeler vardır. Bunlar öğretmenlik uygulamaları, okul stajları, öğretmenlik mesleğine geçiş gibi öğretmen eğitiminde kritik önem arz eden aşamaların değerlendirilmesini içermektedir. İç ve dış değerlendirme yöntemleri ülkelerin çoğunda zorunludur. Öte yandan dış ve iç değerlendirme prosedürlerine ilişkin düzenlemeler bir ülkeden diğerine

göre farklılık göstermektedir. Öte yandan Eurydice (2006)'e göre AB üyesi ülkelerin öğretmen yetiştirme sistemlerine ilişkin kalite güvence sistemlerinden sorumlu organlar, değerlendirme kriterleri, kullanılan yöntem, periyod ve değerlendirme sonuçları kısaca aşağıdaki başlıklar altında özetlenebilir:

Dış değerlendirmeden sorumlu organlar: Ülkelerin çoğunda dış değerlendirme, kamu adına faaliyet gösteren bir kurum, komite veya bağımsız bir organ tarafından yapılmakta ve değerlendirmeyi yapanlar üst düzey yetkililer ve/veya değerlendirme uzmanları olmaktadır.

Dış değerlendirme kriterlerini belirleyen belgeler: Değerlendirme kapsamını belirlemek için kullanılması gereken temel dokümanlar, yükseköğretim mevzuatı ve değerlendirme kriterleri listesidir. Genellikle öğretmenlik eğitimi ele alan dokümanlara atıfta bulunmaktadır. Bu dokümanlar arasında yükseköğretime ilişkin genel kanunlar, temel öğretmenlik eğitime ilişkin düzenlemeler veya kılavuzlar, öğretmen adaylarına ilişkin akademik derecelendirme standartları, öğretmen/öğrenci oranına, öğrenci başarısına vb. konulara ilişkin ulusal göstergeler listesi sayılabilir.

Dış değerlendirmenin kapsamı: Tüm ülkelerde değerlendirme temaları müfredat içeriği, öğretim yöntemleri ile ölçme ve değerlendirme yöntemlerini kapsamaktadır. Bunların dışında ülkelerin çoğunda öğrenci performansı (başarısı ve tutumu), öğretmen eğitimcisi/öğrenci oranı, stajyerlik uygulamaları ve fakülte-okul işbirliği gibi temaları da kapsamaktadır.

Dış değerlendirme yöntemi: Dış değerlendirme genellikle idari, akademik, destek personeli ve öğrenciler ile yapılan görüşmeleri içeren saha ziyaretini temel almaktadır. İç değerlendirme raporları da incelenmektedir. Bazı ülkelerde ise sınıf içi gözlemler de yapılmaktadır.

Dış değerlendirme periyodu: Dış değerlendirmenin ne sıklıkta yapıldığı, bir ülkeden diğerine farklılık göstermektedir. Dış değerlendirme aralıkları bir yıl ve 12 yıl arasında değişmektedir.

Dış değerlendirme sonuçları: Ülkelerin çoğunda, dış değerlendirmeden elde edilen sonuçlar kurumların/programların akredite olduğu veya yeniden akreditasyonun yapılması gerektiği şeklinde bir karardır. Değerlendirme sonuçları, aynı zamanda kamu finansmanı temin etme ile ilişkin kararlara da dayanak sağlamaktadır. Sonuçların beklenen düzeyde olmaması durumunda, süreç genellikle gelişim planı hazırlama ve yeniden bir dış değerlendirme yapma yükümlülüğünü içermektedir. Olumsuz değerlendirme sonuçları ise nihai olarak bir programın devam ettirilmemesine veya bir kurumun kapatılmasına yol açabilir.

İç değerlendirmeye ilişkin organlar, kapsamı, yöntemi ve periyodu: İç değerlendirmeler kurum yönetiminin veya bu amaç için kurulmuş olan özel bir değerlendirme komitesinin sorumluluğu altındadır. Ülkelerin neredeyse hepsinde idari personel, akademik personel ve öğrenciler iç değerlendirmeye katılmaktadır. İç değerlendirmenin genellikle dış değerlendirmeye bağlı olduğu, ancak ondan daha sık olarak yapıldığı da bir gerçekliktir. İç değerlendirmelerin kapsamı da dış değerlendirmenin kapsamı gibidir. Yani iç değerlendirmelerde müfredat içeriği, öğretim

yöntemleri, ölçme ve değerlendirme uygulamaları, öğrenci performansları, fakülte-okul işbirliği, stajyerlik uygulamaları, öğretmen eğitimcisi/ öğrenci oranı ile öğrenci tutumu ve davranışlarını içermektedir.

Her ülkenin kendine özgü öğretmen yetiştirme sistemi vardır ve bu doğrultuda öğretmen yetiştirme sistemlerinin kalitesini geliştirmek ve denetlemek amacıyla örgütledikleri kalite güvence sistemleri de farklıdır. Her ne kadar ülkelerin kendilerine özgü kalite güvence sistemleri var ise de bazı eğilimlerden söz edilebilir.

Türkiye'nin Öğretmen Eğitiminde Kalite Güvence Sistemi

Türkiye'de öğretmen eğitiminde kalite güvencesi, yükseköğretimde kalite güvence sisteminden bağımsız değildir. Türkiye'de tüm yükseköğretim kurum ve programlarının kalite güvencesinden sorumlu ve yetkili olan kurul Yükseköğretim Kalite Kurulu'dur (YKK). Öğretmen eğitimi yükseköğretimin bir parçasıdır. Bu bağlamda bir yükseköğretim kurumunun kalite güvencesi için geçerli olan genel düzenlemeler öğretmen eğitimi veren kurum ve programlar için de geçerlidir. Öte yandan Türkiye'de öğretmen eğitimine özgü bağımsız kalite güvence denekleri de vardır.

Yükseköğretim Bağlamında Öğretmen Eğitiminde Kalite Güvencesi

1980'li yılların başından itibaren yükseköğretimde kalite geliştirme bağlamında ülkeler kendi yönetsel yapılarına göre ulusal kalite güvence sistemleri kurmuşlardır. Bu güvence sistemlerinin çoğu devlet tarafından finanse edilse bile bağımsız kalite değerlendirme ve akreditasyon kurumları vardır (Sağlam, 2012; Öztürk, 2012). Türkiye'de 1998 yılından beri Yükseköğretim Kurulu (YÖK) bünyesinde, yükseköğretime talebin artması nedeniyle mevcut yükseköğretim standartlarının korunması ve iyileştirilmesi, yükseköğretim hizmetinin niteliğinin güvence altına alınması amacıyla kalite değerlendirme ve akreditasyon sistemleri oluşturma gayretlerinin içerisine girilmiştir. Bu bağlamda öğretmen eğitiminde kalite güvencesinin sağlanmasına yönelik olarak YÖK Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi, Dünya Bankası ile işbirliği içerisinde ilk olarak 'Milli Eğitimi Geliştirme Projesi: Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Bölümü' başlığı altında öğretmen eğitimine yönelik olarak öğretmen eğitimi standartları belirlenmiş ve bir akreditasyon modeli geliştirilmiştir. Geliştirilen bu akreditasyon modeli için, ABD ve İngiltere'de uygulanmakta olan modeller örnek alınmıştır (Kavak, 1999). YÖK ve Dünya Bankası işbirliği ile belirlenen Türk öğretmen eğitimi standartları alanları yedi başlık altında toplanmıştır. Bunlar; i) öğretim planlaması, uygulanması ve değerlendirilmesi, ii) fakülte-okul işbirliği, iii) öğrenci sayısı ve nitelikleri, iv) öğretim elemanı sayısı ve nitelikleri, v) alt yapı ve tesisler ve donanım, vi) yönetim ve vii) kalite güvencesidir. Sözü edilen akreditasyon modeli Türk öğretmen eğitimi standartları çerçevesinde 'başlangıç', 'süreç', 'çıkış' başlıkları altında çeşitli göstergelere göre iç ve dış değerlendirme aktörleri tarafından çeşitli ölçme, görüşme ve gözlemlere dayalı olarak uygulanmaktadır (Kavak, 1999; YÖK, 1999). Belirlenen Türk öğretmen eğitimi standartları ve akreditasyon modelinin Türkiye'de öğretmen eğitiminde kalite güvencesinin sağlanmasına yönelik olan ilk önemli giri-

şim ve uygulama olduğu söylenebilir. Önemli olmasının nedeni, Türkiye’de öğretmen eğitimi standartlarını ilk kez belirlemesi olup, ayrıca sistematik bir akreditasyon modelinin geliştirilmesi olmasıdır.

Bologna süreci bağlamında, Yükseköğretimde Avrupa Kalite Güvence Birliği (“ENQA”) 2005 yılında ‘Avrupa Yükseköğretim Alanında Kalite Güvence İlke ve Standartları’ raporunu yayınlamıştır. Bu raporda yer alan ilke ve standartlar günümüzde bu alanda yürütülmekte olan çalışmalara rehberlik etmektedir ve bu sayede Avrupa Yükseköğretim Alanı’nda yükseköğretim kurumlarının birbirleri ile uyum içinde ve kıyaslanabilir kalite düzeylerinde hizmet vermeleri hedeflenmektedir. Özellikle gelişmiş ve hızlı gelişmekte olan ülkelerde, yükseköğretim sistemlerinde süreç ve çıktı odaklı değerlendirmeler yapılmakta, iyileşmeye açık alanlar belirlenmekte ve sürekli iyileştirme yaklaşımı çerçevesinde, rekabetçi bir yükseköğretim ortamı oluşturulması için idari ve mali özerkliğe sahip bağımsız kalite güvencesi ve akreditasyon kurum ve kuruluşlarının oluşturulması teşvik edilmektedir (YÖK, 2016). Bu kapsamda, her ülke kendi eğitim sistemine uygun kalite güvence standartlarını ortaya koymakta ve bu standartlar ışığında kendi eğitim sistemlerini değerlendirmektedir. Ülkelerde, yükseköğretim kurumlarının kalite geliştirme faaliyetlerinin değerlendirilmesi için kalite ajansları oluşturulmakta ve dış değerlendiriciler kullanarak yükseköğretim kurumlarının kalite düzeylerinin belirlenmesi sağlanmaktadır (YÖDEK, 2007: 6-7). YÖK, yükseköğretim kurumları ve program girdileri için birtakım başlangıç ölçütlerini şart koymakta ise de bu kurum ve programların çıktılarını için bazı sonuçları değerlendirmemekte ve denetlememektedir. YÖK, girdiyle ilgili koyduğu ölçütlerin nasıl sonuç verdiğine dair kendisinden bağımsız bir kurulun rehberliğine ve değerlendirmesine ihtiyaç duymaktadır.

Özer (2012)’e göre Türkiye’de YÖK’ün kendisi bir ön akreditasyon kurumu gibi çalışmaktadır. Aynı zamanda yükseköğretimde kalite standartlarının oluşturulması ve bu alanda uluslararası uyumluluğun sağlanabilmesi için YÖK tarafından ‘Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme’ yönetmeliği yayınlanmış ve bu yönetmelik kapsamında çalışmaları koordine etmek üzere, 2005 yılında Yükseköğretim Kurumları Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK) kurulmuştur. YÖDEK, ilgili yönetmelik ışığında yükseköğretim kurumlarında akademik değerlendirme ve kalite geliştirme çalışmalarının yürütülebilmesinde rehberlik etmiştir (YÖDEK, 2007: 6). 2015 yılında ise YÖDEK kaldırılmıştır. Yükseköğretim kurumlarında eğitim-öğretim, araştırma faaliyetleri ile idarî hizmetlerinin iç ve dış kalite güvencesi, akreditasyon süreçleri ve bağımsız dış değerlendirme kurumlarının yetkilendirilmesi süreçleri ile bu kapsamda tanımlanan görev, yetki ve sorumluluklara ilişkin esasları düzenlenmek amacıyla ‘Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği’ 2015 yılında yayınlanmış ve bu bağlamda YKK kurulmuştur (YÖK, 2016). Böylece, YÖK bünyesinde YÖDEK ile başlayan kalite güvence faaliyetleri YKK ile devam etmektedir.

YKK, YÖK’ün bir birimi veya dairesi olmayıp, YÖK ile ilişkili ve YÖK’e bağlı olmayan paydaşların üye olarak yer aldığı bir kurumdur (YÖK, 2016). YKK, üyelerinin seçimi ve oluşturulması

bakımından YÖK’ten bağımsızdır. Mevcut yapısı, işleyişi ve görevleri birlikte dikkate alındığında yarı-özerk bir kurumdur. Bu kuruluş, Türkiye’de yükseköğretim kurumlarının beş yıllık dönemler içerisinde kurum düzeyinde dış değerlendirme süreçlerini düzenlemeyi öngörmektedir. YKK, aynı zamanda yükseköğretim kurumlarının öz değerlendirme ve dış değerlendirme raporlarının üniversitelerin kendi web sayfalarında yayınlanmasını öngörmektedir. Program akreditasyonu ile ilgili olarak da tescil belgesi almış ajanslar/organlar tarafından yapılan dış değerlendirme süreçlerini düzenlemeyi amaçlamaktadır (Resmi Gazete, 2015; YÖK, 2016). Bu bağlamda eğitim fakültelerinin kurum ve program düzeyinde dış değerlendirme süreçlerinin bağımsız akreditasyon ve program değerlendirme ajansları tarafından yapılabileceği öngörülebilmektedir.

Öğretmen Eğitimine Özgü Kalite Güvence Derneği

Öğretmen yetiştirme milli komitesi 1997 yılında ilk olarak eğitim fakülteleri akreditasyonu çalışmalarını yürütmeye başlamıştır (YÖK, 1999). 1997’de başlayan eğitim fakülteleri akreditasyon çalışmaları, pilot uygulama aşamasına geçildiği bir sırada sona ermiştir. Eğitim Fakülteleri Dekanlar Konseyi (EFDEK), eğitim fakültelerinin akreditasyonu konusundaki çalışmalarını 2012 yılında yeniden başlatmıştır. EFDEK’in çalışmaları sonucunda 2012 yılında YÖK’ten bağımsız olarak Eğitim Fakülteleri Program Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (EPDAD) kurulmuştur. YÖK, 2014 yılında EPDAD’a Kalite Değerlendirme Tescil Belgesi vermiş ve EPDAD kendi alanında bu yetkiye sahip bağımsız kalite güvence kuruluşlarından biri olmuştur (EPDAD, 2016).

Öğretmen Eğitimi Kalite Güvence Sistemlerindeki Eğilimler

Çeşitli ülkelerin öğretmen eğitiminde kalite güvencesi sağlama ya yönelik olarak geliştirilen “yönetmelik eğilimli” ve “yöntemsel eğilimli” sistemlerden söz edilebilir. Ülkelerin kalite güvence organları kuruma, programa, öğrencilerin niteliklerine veya herhangi bir tematik duruma (sertifikalandırma gibi) odaklanabilir. Buna göre ülkelerin kalite güvence organlarının odağında ki unsurlara göre “genel eğilimlerden” söz edilebilir.

Bu başlık altında çeşitli ülkelerin öğretmen eğitiminde kalite güvence sistemlerinin “yönetmelik” ve “yöntemsel” eğilimleri yanında, değerlendirme ve denetim süreçlerinde odaklandıkları unsurlar karşılaştırmalı olarak betimlenmiştir.

Öğretmen Eğitiminde Yönetmelik Kalite Güvencesi Yaklaşımları

Öğretmen eğitiminde kalite güvencesi sistemlerine ilişkin “yönetmelik” yaklaşımlar politik, kurumsal ve profesyonel olmak üzere üç ayrı grupta toplanabilir. Dünya Bankasına (World Bank, 2009a) ve Sanyal (2013: 83-87)’a göre bu yaklaşımlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Politik yönetim yaklaşımı: Hükümetlere bağlı eğitim bakanlıkları veya eğitim bakanlıklarına denk kurulların düzenlemeleri (yönetmelik ve yönergeler) ile öğretmen eğitimi kalitesinin yönetimi, izlenmesi ve denetlenmesidir. Öğretmen eğitiminde en yaygın kalite güvence yönetim yaklaşımı politik yaklaşımdır. Bu yaklaşıma İngiltere ve Hollanda’nın öğretmen eğitimi kalite güvence yönetimi örnek olarak verilebilir. Yarı-politik yönetim

yaklaşımı olarak Hindistan'daki öğretmen eğitimi kalite güvencesi yönetim yaklaşımı örnek olarak verilebilir.

Kurumsal yönetim yaklaşımı: Kalite güvencesi sistemleri ile ilgili düzenlemeler, mekanizmalar, uygulamalar - kurumun kendisi tarafından - hazırlanır ve gerçekleştirilir. Üniversite yönetimini oldukça iyi düzeyde kuran ülkelerde daha yaygın bir yaklaşım olduğu söylenebilir. Bu yönetim yaklaşımında öğretmen yetiştiren kurumlar, üniversite yönetimine bağlıdır (örneğin, Manitoba, Kanada).

Profesyonel yönetim yaklaşımı: Bağımsız akreditasyon ve program değerlendirme organizasyonları ile kalite değerlendirmesinin yapılmasıdır. Bağımsız akreditasyon ve kalite değerlendirme organizasyonlarının var olduğu ülkelerde daha yaygındır. Bu organizasyonlar eğitim bakanlıkları veya dengi kurullar tarafından akreditasyon ve kalite değerlendirme süreçleri için yetkilendirilmiştir (örneğin; ABD ve Kolombiya, Kanada).

Öğretmen eğitiminde kalite güvencesi yönetim yaklaşımlarına birçok faktör etki etmektedir. Dünya Bankası'na göre (World Bank, 2009a) bu faktörler arasında; i) kurumların merkezi yönetimleri tarafından düzenlenen yönetmeliklere uyumu ve uygunluğu, ii) öğretmenlik mesleğinin uzmanlar ve meslek örgütleri tarafından genel kabul gören değerlerine ve normlarına bağlılık, iii) öğrencilerin veya mezunların başarıları ile öğretmenlik mesleğinin genel ve özel yeterliliklerine erişebilmeleri gibi faktörler yer almaktadır.

Öğretmen Eğitiminde Kalite Güvencesi Yöntemsel Yaklaşımları

Kalite değerlendirme süreçlerinde çeşitli ülkelerin kullandıkları yöntemler Şekil 1'de gösterilmiştir. Ülkeler öğretmen eğitiminde kalite güvencesini temin etmeye yönelik politikaları doğrultusunda kalite değerlendirme yöntemlerinin ve değerlendirme takımlarının özellikleri farklılık göstermektedir.

Kimi ülkeler kamusal hesap verebilirlik ve kalite geliştirme anlayışlarına göre öğretmen eğitiminde kalite güvencesinden beklentileri karşılayabilmek amacıyla profesyonel uzmanlar tarafından değerlendirme takımları oluşturmaktadır (örneğin, İngiltere). Kimi ülkelerde ise değerlendirme raporları daha çok yapılandırılmamış görüşmeler doğrultusunda hazırlanmaktadır (örneğin, Finlandiya ve Singapur). Bazı ülkelerin kalite geliştirme anlayışları örgütsel öğrenme temelli ise öğretmen eğitimi uygulayıcıları (öğretmen eğitimcileri, yöneticiler ve diğer personel) program ve kurum değerlendirmesine katılmaktadır. AB ülkelerinin çoğunda öğretmen eğitimi uygulayıcıları kalite değerlendirme süreçlerine katılmaktadır.

Öğretmen Eğitiminde Kalite Güvencesi Uygulamalarının Odağı ve Standartların Geçerlilik Alanları

Ülkelerin kalite güvence sistemlerinin odaklandığı unsurlar farklılık gösterebilmektedir. Kimi ülkeler kurumsal, kimi ülkeler program odaklıdır ve kimi ülkeler ise mezunların niteliklerine odaklanmaktadır. Tablo 1'de bazı ülkelerin kalite güvence sistemlerinin odakları, kalite güvencesini sağlamaya yönelik organları ve önceden belirlenmiş öğretmen eğitimi standartlarının geçerli olduğu alanlar gösterilmiştir.

Tablo 1'de sunulan gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin öğretmen yetiştirme sistemlerine ilişkin standartlarını ulusal düzeyde belirledikleri söylenebilir. Bununla beraber, bu ülkelerin öğretmen yetiştirme sistemlerinin kalite değerlendirilmesi ise hükümetler tarafından yetkilendirilmiş kurullar ya da bağımsız kuruluşlar tarafından yürütülmektedir. Ayrıca bu ülkelerde öğretmen yetiştirme sistemlerinin değerlendirmesinde öğretmen yetiştiren kurumu, programı ve mezun olan öğretmen adaylarının nitelikleri odağa alınabilmektedir. Bu durum ülkelerin öğretmen eğitimindeki gelişime açık alanların gözlenmesi ile ilgili olabilir.

Şekil 1. Öğretmen Eğitiminde Kalite Güvencesi Yöntemlerine İlişkin Eğilimler

		Yapılandırılmamış görüşmeler			
				TEDS-M ülkeleri	
			Finlandiya		
		Singapur			
			ABD		
Katılım yok (a)					Katılım var (b)
		ABD, Norveç Tayvan, AB	Bazı AB ülkeleri		
			İngiltere		
		ABD			
Uzman değerlendirmesi					

Kaynak: Tatto, Krajcik & Pippin (2013). **A)** Değerlendirme yöntemi ve ölçmeler oldukça tekniktir. Program uygulayıcılarının katılımı yoktur. **B)** Örgütsel öğrenme temellidir; program uygulayıcılarının katılımı ile gerçekleştirilir.

Öğretmen Eğitiminde Program Odaklı Kalite Güvencesi

Matematik Öğretmenliği Eğitimi ve Gelişim Çalışmaları ("Teacher Education and Development Study in Mathematics=TEDS-M") kuruluşu, uluslararası bir örgüttür. Bu örgüt temel eğitim ve orta öğretim matematik öğretmenliği program ve kurumlarının gelişimine ve geleceğine yönelik araştırmalar yapmaktadır. Genel olarak "TEDS-M" ülkelerinin çoğunluğunda kalite güvence sistemlerinin matematik öğretmenliği programları üzerinde orta düzeyde bir denetimi olduğu söylenebilir. Bu durum aynı zamanda, diğer öğretmenlik eğitimi programları (fen bilimleri ve dil öğretmenliği gibi) içinde, TEDS-M ülkeleri bağlamında gözlenebilir. Matematik öğretmenliği programlarında Kanada, Tayvan (Taipei), Malezya, Umman ve Singapur gibi ülkelerde öğrenci kabul ve seçiminde; Tayvan ve Singapur'da programların akreditasyon süreçlerinde Tayvan, Singapur ve Almanya gibi ülkelerde öğretmenlik mesleğine giriş şartlarının denetiminde güçlü değerlendirme süreçlerinden geçildiği gözlenmiştir (Ingvarson et al., 2013).

TEDS-M ülkelerinde öğretmen eğitimi programlarına öğrenci seçim ölçütleri önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Öğrencilerin nitelikli öğretmenlere erişiminin sağlanması açısından öğretmenlik mesleğine geçiş veya atamalara ilişkin düzenlemeler de bir kalite güvencesi unsurudur.

Öğretmen Eğitiminde Kalite Güvencesi ve Öğretmen İhtiyacını Karşılama Sertifika Programları

Mevcut öğretmen ihtiyacını karşılamak ve daha nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesini sağlamak amacıyla, birçok ülke eğitim fakültesi dışında çeşitli öğretmen yetiştirme modellerine başvurmaktadır. Bu bağlamda da çeşitli sertifika programları düzenlenmektedir. Öğretmen eğitimi sertifika programları ulusal eğitim bakanlığı, yükseköğretim bakanlığı veya dengi kurullar ya da üniversiteler tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu duruma paralel olarak bu tip sertifika programlarının kalite değerlendirmesinden ve akreditasyonundan yine ulusal eğitim bakanlığı veya dengi kurullar ya da üniversiteler sorumludur. Hindistan'da temel eğitim kademesi için ulusal eğitim bakanlığı yetkili iken, ortaöğretim kademesi için öğretmen adaylarının sertifikalandırılmasında Ulusal Öğretmen Eğitimi Konseyi ("National Council for Teacher Education=NCTE") yetkilidir.

ABD'nin Kaliforniya eyaletinde ise öğretmen adayları için sertifikalandırma standartları düzenlemede ve programları yürütmede Kaliforniya Öğretmenlik Mesleği Yetkilendirme Komisyonu ("California Commission for Teacher Credentialing") yetkilidir (World Bank, 2009a; 2009b). Öğretmen yetiştirmek amacıyla düzenlenen bu tip sertifika programlarının akreditasyonu ve kalite değerlendirmesi öğretmen eğitiminde kalite güvencesi bağlamında dikkate alınmalıdır. Bu modele Türkiye'deki pedagojik formasyon programları örnek olarak verilebilir. Pedagojik formasyon programlarının açılması, ders programları ve süresi ile ilgili ölçütler YÖK tarafından belirlenmektedir. YÖK'ün izin verdiği üniversitelerin eğitim fakülteleri de bu programları uygulamaktadır (YÖK, 2015).

SONUÇ

Ülkeler genel olarak yükseköğretimin kurumlarının değerlendirilmesine ilişkin genel düzenlemeleri, öğretmen eğitiminin değerlendirilmesinde de kullanmakta olup, öğretmen yetiştirme sistemlerinin girdi, süreç ve çıktılarının gözlemek, denetlemek ve geliştirmek amacıyla öğretmen yetiştirme sistemlerine özgü kurum, program, öğrenci niteliklerine odaklı kalite güvence sistemleri geliştirmişlerdir. Öğretmen eğitiminde kritik bazı aşamaları (örneğin öğretmenlik uygulaması ve okul deneyimi, stajyerlik, sertifika programları ve sertifika veren kurumlar) hedefleyen kalite güvence sistemleri geliştirilmektedir. Üniversite bünyesinde öğretmen yetiştiren ülkelerde dış değerlendirme süreçleri dirençle karşılanabilen bir durum olup, üniversite özerkliği açısından bu süreçler tartışma konusu yapılmaktadır. Bazı ülkeler yönetimde kamusal hesap verebilirlik, açıklık ve şeffaflık açısından dış değerlendirme yöntemlerini teşvik etmektedir ve finansman da sağlamaktadırlar. Öğretmen eğitiminde kalite güvence organlarının finansmanı çoğu ülkede eğitim bakanlıkları veya dengi kurullar tarafından sağlanmaktadır. Ülkeler öğretmen yetiştiren kurum ve programlara yönelik ulusal standartlar belirlemişlerdir ve kalite güvencesi sistemleri bu ulusal standartlara göre yapılmaktadır. Bu ulusal standartlar beş ile 12 yıl arasında periyodik olarak güncellenmektedir. Gelişmiş ülkelerde dış değerlendirme süreçleri uzman veya meslektaş ekipleri ile yürütülmekte ve akreditasyon ve kalite değerlendirme süreçlerinden geçen kurum ve programlara ilişkin değerlendirme raporları genellikle yayımlanmaktadır.

Tablo 1: Bazı Ülkelerin Öğretmen Yetiştirme Kalite Güvence Sistemlerinin Özellikleri

Ülke	Kurum (Kısaltma)	Alan	Odak
ADB	NCATE ve CAEP	Bölgesel /Ulusal	P + M
İngiltere	TDA	Ulusal	P
Yeni Zelanda	NZQA	Ulusal	P + K
Kanada (Ontario)	OCTA	Bölgesel/Ulusal	P + M
Hindistan	NCTE	Ulusal	P + K
Filipinler	AACCU	Ulusal	P + K
Avustralya	AFTRAA	Ulusal	P + M
Malezya	TEDME	Ulusal	P + K
Güney Afrika	UIAMS	Ulusal	K

Kaynak: NCTE (2009). P: Program, K: Kurum, M: Mezun.

Ülkelerin iç ve dış değerlendirmelerde odaklandıkları temalar öğrencilerin seçim ölçütleri, öğrencilerin nitelikleri, öğretim elemanının nitelikleri, öğrenci/öğretim elemanı oranı, eğitim programları, programlarının planlanması ve uygulanması, ölçme ve değerlendirme, fakülte-okul işbirliği, stajyerlik, eğitim ortamı ile öğrencilerin tutum ve davranışlarıdır. Bazı ülkeler genel öğretmen yetiştirme sistemlerinin dışında çeşitli nedenlerle ortaya çıkan öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla geliştirdikleri program ve kurumları akredite etmekte ve kalitesini de değerlendirmektedir.

Türkiye’de öğretmen eğitime özgü sadece bir bağımsız kalite güvencesi derneği vardır ve Türkiye’deki eğitim fakülteleri ve öğrenci sayıları ile pedagojik formasyon programlarının sayıları dikkate alındığında kalite güvencesi dernek sayısının yeterli olmadığı söylenebilir.

Türkiye’de öğretmen eğitimi standartları 1999 yılında hazırlanmıştır ve henüz güncellenmemiştir. Ulusal öğretmen eğitimi standartları öğretmen eğitimindeki gelişim ve değişimler dikkate alınarak belirlenmelidir. Türkiye’deki öğretmen eğitimindeki programların çeşitliliği dikkate alındığında program ve mezunların yeterliliklerine odaklanan matematik ve fen bilimleri öğretmenliği programları, mesleki-teknik öğretmenliği programları, sınıf öğretmenliği eğitimi programları kalite değerlendirme kurum veya kuruluşları gibi bağımsız kalite güvence dernekleri kurulabilir. Öğretmenlik uygulamalarına ve okul deneyimi programına, stajyerlik uygulamalarına ve pedagojik formasyon programlarına odaklanan tematik kalite güvence sistemleri geliştirilebilir. Türkiye’de öğretmen yetiştirme sistemine özgü bağımsız kalite güvence derneklerinin sayısının artması için öğretim üyeleri ve sivil toplum kuruluşları teşvik edilmelidir. Bağımsız akreditasyon ve program değerlendirme kuruluşlarının finansmanı MEB ve/veya YÖK tarafından finanse edilebilir.

KAYNAKLAR

- Arsal, Z. (2004). Türkiye’de ve Amerika Birleşik Devletleri’nde öğretmen eğitiminde akreditasyon uygulamasının karşılaştırılması. *Abant İzzet Baysal Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(8), 1-16.
- Eğitim Fakülteleri Program Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (EPDAD) (2016). Tarihçe. Retrieved from www.epdad.net
- Eurydice (2006) *Avrupa’da öğretmenlik eğitiminde kalite güvencesi*. Retrieved from http://sgb.meb.gov.tr/eurydice/kitaplar
- Feuer, M., Floden, R., Chudowsky, N., & Ahn, J. (2013). *Evaluation of teacher preparation programs: purposes, methods, and policy options*. Washington D. C: National Academy of Education.
- Günay, D. (2012). Yükseköğretimde öğrenme kazanımlarına dayanan kalite güvence sistemi. Gür, S. B., & Özer, M. (Eds.) *Türkiye’de yükseköğretimin yeniden yapılandırılması ve kalite güvence sistemi* (pp. 11-21). Ankara: Pelin Ofset.
- Ingvarson, L. C., Schwille, J., Senk, S. L., Rowley, G., Peck, R. & Tatto, M. T. (2013). *An analysis of teacher education context, structure, and quality- assurance arrangements*. In *TEDS-M countries: findings from the IEA teacher education and development study in mathematics (TEDS-M)*. Amsterdam: International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA)
- Kavak, Y. (1999). Öğretmen yetiştirmede yeni bir yaklaşıma doğru: Standartlar ve akreditasyon. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 5(20), 313-324.
- NACTE (2009). Accreditation for quality assurance in teacher education. Retrieved from http://www.nacte.org.pk
- Özer, M. (2012). Avrupa Yükseköğretim alanında kalite güvence sistemi ile ilgili genel eğilimler. Gür, S. B., & Özer, M. (Eds.) *Türkiye’de yükseköğretimin yeniden yapılandırılması ve kalite güvence sistemi* (pp. 21-29). Ankara: Pelin Ofset.
- Özer, M., Gür, S. B. & Küçükcan, T. (2011). Kalite güvencesi: Türkiye yükseköğretimi için stratejik tercihler, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(2), 59-65.
- Öztürk, R. (2012). YÖK’te kalite güvence çalışmaları. Gür, S. B., & Özer, M. (Eds.) *Türkiye’de yükseköğretimin yeniden yapılandırılması ve kalite güvence sistemi* (pp. 53-61). Ankara: Pelin Ofset.
- Pillai, V. N. R. (2013). Self-evaluation, external quality assurance and accreditation: a development-oriented process for the indian teacher education system. Retrieved from http://naac.gov.in
- Sağlam, G. (2012). *Belirsizlik ortamında yükseköğretim nasıl yapılandırılmalı?* Gür, S. B., & Özer, M. (Eds.) *Türkiye’de yükseköğretimin yeniden yapılandırılması ve kalite güvence sistemi* (pp. 37-45). Ankara: Pelin Ofset.
- Sanyal, B. C. (2013). *Fundamentals of teacher education development: quality assurance of teacher education.*, Addis Ababa: UNESCO-IICBA.
- Tatto, M. T, Krajcik, J., & Pippin J. (2013). *Variations in teacher preparation evaluation systems: international perspectives*. Retrieved from http://naeducation.org.
- T. C. Resmi Gazete (2015). Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği, Yayımlandığı tarih: 23 Temmuz 2015. Sayı: 29423. Retrieved from http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/07/20150723-3.htm
- World Bank. (2009a). Teacher Education Quality Assurance: Accreditation of Teacher Education Institutions and Programs: Policy Brief: No: 2. Retrieved from http://documents.worldbank.org/curated/en/2009/12/1646575
- World Bank. (2009b). Teacher Certification: Policy Brief: No: 3. Retrieved from http://documents.worldbank.org/curated/en/2009/12/16465755.
- Yamazaki, J. (2010). *Considering quality assurances in teacher education, creative curricula & teaching newsletter, curriculum center for teachers*. Tokyo: Tokyo Gakugei University.
- Yükseköğretim Kurumları Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK) (2007). Yükseköğretim kurumlarında akademik değerlendirme ve kalite geliştirme rehberi. Retrieved from http://www.yodek.org.tr
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK) (1999). *Türkiye’de öğretmen eğitiminde standartlar ve akreditasyon*. Retrieved from http://dosya.marmara.edu.tr
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK) (2015). Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına ilişkin usul ve esaslar. Retrieved from http://www.yok.gov.tr/web/guest/icerik/journal_content/56_INSTANCE_rEHF8BIsfYRx/10279/7052802
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK) (2016). *Yükseköğretim kalite kurulu bilgi notu*. Retrieved from http://www.yok.gov.tr